

«Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ» КЕАҚ
Ғылыми кеңес отырысында
23.05.2025 ж. № 11 хаттамамен
БЕКІТІЛДІ

D061 – «Әлеуметтану»
білім беру бағдарламалары тобына
докторантураға түсушілерге арналған
емтихан бағдарламасы

I. Жалпы ережелер

1. Бағдарлама «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымдарына оқуға қабылдаудың үлгілік қағидаларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2018 жылғы 31 қазандағы № 600 бұйрығына (бұдан әрі – үлгілік қағидалар) сәйкес жасалды.

2. Докторантураға түсу емтиханы сұхбаттасудан, эссе жазудан және білім беру бағдарламалары тобының бейіні бойынша емтиханнан тұрады.

Блогы	Балы
1. Сұхбаттасу	30
2. Эссе	20
3. Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтихан	50
Барлығы/ өту ұпайы	100/75

3. Түсу емтиханының ұзақтығы – 3 сағат 10 минут, осы уақыт ішінде оқуға түсуші эссе жазады, электрондық емтихан билетіне жауап береді. Сұхбаттасу ЖОО қабылдау емтиханының алдында өткізіледі.

II. Түсу емтиханын өткізу тәртібі

1. D061 «Әлеуметтану» білім беру бағдарламалары тобына докторантураға түсушілер проблемалық / тақырыптық эссе жазады. Эссе көлемі – 250 сөзден кем болмауы керек.

Эссе мақсаты – теориялық білімге, әлеуметтік және жеке тәжірибеге негізделген өз аргументациясын құрастыру қабілетінде көрініс табатын аналитикалық және шығармашылық қабілеттер деңгейін анықтау.

Эссенің түрлері:

- зерттеу қызметіне ынталандырушы себептерді ашатын мотивациялық эссе;
- жоспарланған зерттеудің өзектілігі мен әдістемесін негіздейтін ғылыми-аналитикалық эссе;
- пәндік саладағы ғылыми білімнің әртүрлі аспектілерін көрсететін проблемалық/тақырыптық эссе.

2. Электрондық емтихан билеті 3 сұрақтан тұрады.

Білім беру бағдарламасы тобының бейіні бойынша емтиханға дайындалуға арналған тақырыптар.

«Әлеуметтанулық теориялар» пәні

Социологиялық теорияны дамытудың негізгі бағыттары. Әлеуметтанудың дамуындағы классикалық кезең теориялары. Э. Дюркгейм, М. Вебер, Г. Спенсер, К. Маркс және Г.Зиммельдің классикалық кезеңіндегі әлеуметтанушылар теориясының әлеуметтанулық талдауы. Әлеуметтанудағы натурализм, негізгі бағыттар. Чикаго әлеуметтану мектебі. Өнеркәсіптік әлеуметтану және "адами қатынастар"доктриналары. Қоғамның сыни теориясы. Неомарксизм. П. Сорокин және әлеуметтік стратификация және әлеуметтік ұтқырлық теориясының қазіргі заманғы интерпретациясы.

Макросоциологиялық және микросоциологиялық парадигмалар.

Т. Парсонстың, Р. Мертонның құрылымдық функционализмі. Жүйелер теориясы. Жүйе және әлеуметтік орта. Н.Луманның Аутопоэзі. Қақтығыс теориясы. Қақтығыстарды зерттеудің заманауи әдістемесі. Символдық интеракционализм теориялары. Символдық интеракционизм: негізгі принциптер.

Алмасу теориясы, желілік теория және рационалды таңдау теориясы.

Дж. Хоманса және П. Блаудың айырбас теориясы. Макс Вебердің рационализация теориясы қазіргі әлеуметтік-мәдени процестерді түсіну әдістемесі ретінде. Дж.Коулменнің рационалды таңдау теориясы.

Қазіргі заманғы жаңа теориялардың негізгі бағыттары. Постмодерндік әлеуметтік теория. А. Шюц, Т. Лукман, П. Бергер, Г.Гарфинкель теориялары. И. Валлерстайн теориясы және жаһанданудың сипаттамасы. О.Тоффлер, Ф. Феррароттидің ақпараттық қоғам теориялары. Әлеуметтік өзгерістер теориясы. Монографияны талдау: П.Штомпканың әлеуметтік өзгеріс әлеуметтануы. Жаһандану теориялары (Энтони Гидденс, Ульрих Бек, Зигмунт Бауман).

«Ғылыми зерттеулерді ұйымастыру және жоспарлау» пәні

Ғылым және қоғам дамуы. Ғылым және оның қоғам дамуындағы рөлі. Ғылыми білімнің критериилері. Ғылыми білімнің құрылымы. Ғылыми мәселе, болжам, теория теориялық білімнің формалары ретінде. Ғылымның динамикасы. Ғылыми рационалдылықтың құндылығы және оның тарихи түрлері.

Ғылым әдістемесі. Ғылыми танымның әдістемесі. Әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдардың әдістемесі мен әдістері. В. Дильтей, Г.Гадамер, М. Вебер, В. Виндельбанд, Г. Риккерт және басқаларының көзқарастарындағы әлеуметтік танымның спецификасы. Әлеуметтанудағы модельдеу мен болжаудың рөлі. Тұжырымдамалық модельдер. Жаңа модельдерді құру мәселелері. Әлеуметтанулық болжау әлеуметтік болжаудың бір түрі ретінде.

Ғылыми-зерттеу жұмысы. Ғылыми кезеңдер және оның кезеңдері. Ғылыми-зерттеу жұмыстарының бағытын таңдау. Ғылыми зерттеулердің этикасы. Ғылыми ақпарат: ізденіс, жинау және өңдеу. Теориялық және эксперименттік зерттеулерді талдау және қорытындыларды тұжырымдау. Ғылыми зерттеулерді жоспарлау. Ғылыми-зерттеу жұмысының құрылымы. Ғылыми мақала жазу және рәсімдеу.

«Әлеуметтанулық зерттеуді ұйымдастыру мен жоспарлау» пәні

Әлеуметтанулық зерттеудің теоретикалық-әдістемелік негізі. Әлеуметтанулық зерттеу түсінігі. Әлеуметтанулық зерттеулер идеясы: бағдарламаның кіріспе бөлімін әзірлеудің мазмұны мен әдістері. Әлеуметтанулық зерттеу бағдарламасы: қызметтері, құрылымы, логиканы құру, мақсаты және негізгі элементтер туралы жалпы түсінік. Әлеуметтанулық зерттеу бағдарламасының теориялық бөлігін құру процедуралары. Әлеуметтанулық зерттеу бағдарламасының теориялық-әдістемелік бөлігін құру процедуралары. Әлеуметтанулық зерттеу объектісі мен пәнін концептуализациялау. Әлеуметтанулық зерттеулерде гипотезалар құру.

Әлеуметтанулық зерттеулердің негізгі кезеңдері.

Әлеуметтанулық зерттеулердің ғылыми ұйымдастырылуы –сенімді әлеуметтік ақпарат алудың шарттары. Әлеуметтанулық зерттеу танымдық қызметтің түрі ретінде. Әлеуметтанулық зерттеу құрылымында үлгілеудің негізгі әдістерін жүзеге асыру. Әлеуметтанулық зерттеулердің жіктелуі: іргелі және қолданбалы, теориялық және эмпирикалық зерттеулер. Әлеуметтанулық зерттеулердің дайындық, негізгі және қорытынды кезеңдері. Өртүрлі зерттеу процедуралары мен әлеуметтанулық зерттеулердің бірізді кезеңдері арасындағы сабақтастық. Зерттеудің теориялық-философиялық және дүниетанымдық алғышарттары. Әдістеме және зерттеудің әдістер жиынтығы зерттеу бағдарламасының өзара байланысты және өзара толықтырушы бөліктері ретінде.

Әлеуметтанулық зерттеуді жоспарлау. Зерттеудің стратегиялық жоспары. Барлаулық, сипаттамалық, эксперименттік зерттеу жоспары. Зерттеу стратегиясы. Әлеуметтанулық зерттеу жүргізу құралдарын жасау. Респонденттерді таңдау әдістемесі. Іріктеуді құру. Әлеуметтанулық зерттеулердегі құжаттама. Әлеуметтанулық зерттеулердің далалық кезеңін ұйымдастыру мен жоспарлаудың негізгі кезеңдері.

«Әлеуметтанулық зерттеудің қазіргі кездегі әдістері» пәні

Сандық зерттеулердің теоретикалық-әдістемелік негізі. Әлеуметтанудағы сандық әдістер, олардың жіктелуі, әлеуметтік шындықты танудағы орны. Сандық әдістермен жүргізілетін классикалық зерттеулер. Әлеуметтанудағы сандық өлшеу мәселесі. Әлеуметтік сипаттамаларды өлшеу бойынша практикум. Өлшеу, валидтілік, сенімділік. Шкалалау. Шкала түрлері. Әлеуметтанудағы кодтау және оның ерекшеліктері.

Сапалы зерттеу әдістемесі және деректерді талдау. Сапалы әдістемедегі қоғамдық саланы және әлеуметтік коммуникацияларды зерттеу стратегиялары. Әлеуметтік ғылымдар саласындағы тарихи және салыстырмалы талдау. Сұхбат сапалы әдіс ретінде. Эксперттік сұхбат. Терең сұхбат. Зерттеу пәні туралы бәрін білетін немесе ештеңе білмейтін тұтынушылардың санаттарымен сұхбат. Сұхбатты жүргізу тәжірибесі: институтциональды, ұйымдастырушылық және психологиялық шеңберлері. Сұхбатты жүргізуді жоспарлау. Инструментарияны әзірлеу. Фокус-группа. Делфи әдісі күнделігі. Миға шабуыл. Проекциялау әдіс. Ассоциативті әдіс. Жағдайды тоқтату әдісі. Жағдайды құрылымдау әдісі. Эксперимент -әдіс ерекшелігі. Контент талдау. Этнографиялық зерттеу. Сапалы зерттеудің этикасы мен валидтілігі.

SPSS компьютерлік бағдарламасы негізінде заманауи әлеуметтанулық зерттеулерде әлеуметтанулық ақпаратты кодтау, өңдеу. Әлеуметтанулық ақпаратты өңдеу мен талдаудың теориялық негіздері және SPSS мүмкіндіктері. Бағдарламаның негізгі ерекшеліктері және SPSS-ке жұмысқа дайындық. SPSS-ке деректерді енгізу және деректер файлдарымен жұмыс. Мәліметтерді өзгерту және түрлендіру. Сипаттамалық статистика әдістері, орталық тенденция мен таралу өлшемдері.

Эмпирикалық ақпаратты талдау және интерпретациялауда математикалық әдістерді қолдану. Екі өлшемді тәуелділікті талдау. Біріктіру кестесі. Топтардағы көрсеткіштердің орташа мәндерін салыстыру. Дисперсиялық талдау. Корреляциялық талдау. Регрессиялық талдау. Факторлық талдау. Кластерлік талдау. SPSS-тегі синтаксис. SPSS-те индекстер құру. SPSS-те талдау нәтижелерін ұсыну.

3. Пайдаланылған әдебиеттер тізімі.

Негізгі:

1. Джордж Ритцер, Джеффри Степницкий. Әлеуметтану теориясы. – Астана: «Ұлттық аударма бюросы» ҚҚ., 2018. – 856 б.
2. Громов И., Семенов В. Западная социология в 2 ч. Учебник. - Litres, 2020.
3. Биекенов К.У., Биекенова С.К., Кенжакимова Г.А. Социология: Уч. пособие. – Алматы: Эверо, 2016. – 584 с.
4. Абдирайымова Г.С. Социология молодежи: Уч. пособие. – Алматы: ИД «Жибек жолы», 2012. – 224 с.
5. Ritzer G., Stepnisky J. Sociological Theory. - Los Angeles: Sage, 2018. 802 p.
6. Бергер П. Священная завеса. Элементы социологической теории религии. / Пер. Р. О. Сафронов. — М.: НЛО, 2018. - 216 с.
7. Әбдікерова Г.О. Әлеуметтану. Оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2020. – 242 б.
8. Кравченко С. А. Социология. Учебник. В 2 томах. Том 2. Новые и новейшие социологические теории через призму социологического воображения. М.: Юрайт, 2016. - 636 с.
9. Николаев В. Г., Маккензи Р. Д., Берджесс Э. У. Чикагская школа социологии. Сборник переводов. Издательство: ИНИОН РАН, 2015 г. –430 с.
10. Садырова М.С. Әлеуметтану: өзекті мәселелер. – Алматы: Эверо, 2014.
11. Оганян К.М. Методология и методы социологического исследования М.: Юрайт, 2018. - 289 с.
12. Маликова Н.Н., Рыбакова О.В. Дизайн и методы социологического исследования. Екатеринбург: Издательство Уральского университета, 2014.-234 с.
13. Тюрин Ю.Н., Макаров А.А. Анализ данных на компьютере: учебное пособие. – М.: ИД «ФОРУМ», 2014. – 320 с.
14. Выгорбина А.Е. Этика социальных отношений. Опыт философско-социологического исследования нравственных аспектов. М.: Вузовская книга, 2019. -372 с.
15. Крыштановский А.О. Анализ социологических данных с помощью пакета SPSS. М.: ГУ– ВШЭ, 2016.

Қосымша:

1. Джордж Ритцер. Современные социологические теории. 5-издание. СПб.: Питер, 2002. – 688 с.
2. Мационис Дж. Социология. СПб.: Питер. 2014.
3. Жаназарова З.Ж. Семья и общество. – Алматы: Қазақ университеті, 2014. - 133 с.
4. Биекенов К.У. Новые направления в экономической социологии: учеб. пособие. - Алматы: Қазақ университеті, 2018. - 189 с.
5. Әбсаттаров Р. Әлеуметтану: өзекті мәселелер. Алматы. Карасай баспасы. 2013.
6. Гумплович, Л. Основы социологии. Пер. с нем. / Л. Гумплович. - М.: Ленанд, 2017. - 366 с.
7. Дитон А. Великий побег: Здоровье, богатство и истоки неравенства. М.: Изд-во Института Гайдара; Фонд «Либеральная миссия», 2016.
8. Осипова Н. Г. Современная социологическая теория. Учебник. Часть 2. М.: Канон, 2020. - 432 с.
9. Кравченко С. А. Социология. Учебник. В 2 томах. Том 2. Новые и новейшие социологические теории через призму социологического воображения. М.: Юрайт, 2016. - 636 с.
10. Иванов Д.В. Социология. Теория, история, методология. СПб.: Санкт-Петербургский университет, 2019. - 480 с.
11. Социология в 2-х тт. Т.2. Новые и новейшие социологические теории через призму социологического воображения. Учебник для академического бакалавриата. Издание 2. М.: Юрайт, 2014. - 636 с.
12. Лапшов В.А. Социологические проблемы глобализации. Учебник. М.: Проспект, 2020. - 576 с.
13. Зборовский, Г. Е. 3–31 История социологии: классический этап: учеб. для вузов / Г. Е. Зборовский; Гос. образоват. учреждение высш. проф. образования ХМАО – Югры «Сургут. гос. пед. ун-т»; Урал. федерал. ун-т им. первого Президента России Б. Н. Ельцина. – 2-е изд. испр. и доп. – Сургут и [др.] : РИО СурГПУ, 2014. – 211с.
14. Әбдікєрова Г.О.Әлеуметтік үдерістерді модельдеу. Алматы. Қазақ университеті. 2015.
15. Резаев А.В. Сравнительная социология. Учебник. СПб.: СПбГУ, 2015. – 400 с.
16. Могильчак Е.Л. Методика социологического исследования. Выборочный метод: учебное пособие. М.: Общество с ограниченной ответственностью "Издательство ЮРАЙТ", 2017. - 118 с.
17. Пузанова Ж. В., Троцук И.В., Витковская М.И. Практикум по курсу "Методология и методика социологических исследований". М.: Высшее Образование и Наука, 2015. -272с.
18. Саганенко Г.И. Надежность результатов социологического исследования // под ред. В.А. Ядова. – Изд. 2-е. – М.: ЛЕНАНД, 2017. – 200 с.
19. Осипов Г.В., Стриханов М.Н. Социология науки и образования. Экономические стимулы университетской науки. Учебное пособие для вузов. М.: Юрайт, 2019. -272 с.

20. Садырова М.С. «Трансдисциплинарность и компетентностный подход "Қазақ университеті" 2013. 98 с.
21. Денисова О.В. Методологические основы научных исследований: учеб. пособие / О. В. Денисова; Нац. минер.-сырьевой ун-т «Горный». — Санкт-Петербург: Национальный минерально-сырьевой ун-т «Горный», 2012. - 91 с.
22. Баллод Б.А. Методы и средства социологических исследований. Учебное пособие. М.: Лань, 2019. -184 с.
23. Красниковский В.Я. Статистическая обработка данных социологического исследования средствами программы SPSS. Учебное пособие для студентов, обучающихся по направлению подготовки (уровень бакалавриата) 39.03.01 "Социология". М.: Прометей, 2021. -174 с.
24. Анализа положения в области народонаселения в Республике Казахстан». – Нур-Султан, 2019. – 82 с.
25. Социальное прогнозирование и проектирование: учебное пособие / Р.В. Ленков. - 3-е изд., перераб. и доп. - Москва: ИНФРА-М, 2020. - 189 с.
26. Вебер М. Хозяйственная этика мировых религий: Опыты сравнительной социологии религии. Конфуцианство и даосизм. СПб.: Владимир Даль, 2017. 446 с.
27. П. Сорокин. Система социологии. М., 1993; Биекенов К.У., Биекенова С.К., Кенжакимова Г.А. Социология: Уч. пособие. – Алматы: Эверо, 2016. – 584 с.
28. Радаев В.В. Как организовать и представить исследовательский проект (75 простых правил). - М.: ГУ-ВШЭ: ИНФРА-М, 2001, - 202 с.
29. Jodi O'Brien & Marcus Hunter. Sociology Re-Wired. New Connections to Classical and Contemporary Perspectives. Third Edition / Edited by Wesley Longhofer and Daniel Winchester. - by Routledge. Taylor & Francis. – 2023. – P. 540
30. Steven Loyal & Siniša Malešević. Contemporary: Sociological Theory / Steven Loyal & Siniša Malešević. - SAGE Publications Ltd. – 2021. – P. 1318
31. Michael, M. The Research Event: Towards Prospective Methodologies in Sociology (1st ed.) / Michael, M. – Routledge. – 2021. – P.174
32. Gianluca Manzo. Research Handbook on Analytical Sociology / Gianluca Manzo. – Edward Elgar Publishing Limited - 2021. – P. 523